

technicznego wspomaganie rozrodczości, które przyjmują dziś formę odrzucania zaufania do Boga, Dawcy życia.

W pracy znalazło też miejsce obszernie zagadnienie dotyczące wychowania potomstwa skoncentrowane na formacji do życia wiarą i miłością w Kościele oraz zmierzające do przygotowania młodego człowieka do pełnienia służby społecznej w życiu politycznym i kulturalnym kraju. Uczenie odpowiedzialności za kształt społeczności, w której żyje człowiek, rozpoczyna się w rodzinie przez dobry przykład rodziców i odniesienie do prawdy o miłującym Bogu.

Ojciec Stypa posiada zauważalny dar słowa i potrafi w piękny sposób referować ciekawe treści, które są ujęte w oryginalnym stylu łączącym opis zjawisk z wyjaśnieniem stanowiska Kościoła w tym zakresie. Rozległość samego zagadnienia i obfitość zebranego materiału łączą się z detalicznym podejściem autora, który jest bardzo dokładny i dogłębnie omawia rozliczne zagadnienia. Warta docenienia jest oryginalność przemyśleń, która jest oparta na wielkiej erudycji i czytaniu o. Bartłomieja.

Książka o. Bartłomieja Hieronima Stypy zawiera ogromny zasób informacji i może stanowić zarówno opisanie i uzasadnienie postawy spowiednika, jak też poradnik dla penitentów realizujących powołanie do małżeństwa, poszukujących dokładnego i przystępnego naświetlenia sposobu spowiadania się i ujmowania swoich przeżyć w poprawnym kluczu aktualnych rozstrzygnięć Kościoła. Odniesienie do prawie wszystkich kwestii mieszczących się w zakresie spowiedzi małżonków, precyzyjne ich ocenienie i zaproponowanie kierunku rozwiązań czyni tę rozprawę niezbędnym w polskim Kościele kompendium dla spowiedników i małżonków.

*Andrzej Derdziuk OFM Cap
Instytut Teologii Moralnej KUL
e-mail: aderdziu@kul.pl*

DIAGNOZA WSPÓŁCZESNEJ KULTURY

KS. JANUSZ KRÓLIKOWSKI, *Nowe wady, siedem defektów duchowych dzisiejszej kultury*, Homo Dei, Kraków 2017, ss. 167.

DOI: <http://dx.do.org/10.18290/rt.2018.65.3-14>

Badanie i opisywanie kultury jest zajęciem nie tylko socjologa i kulturoznawcy, ale też może być owocnie realizowane przez teologa. Zwłaszcza, gdy ten ostatni ma do dyspozycji narzędzia w postaci solidnej wiedzy filozoficznej i odpowiedniego zestawu racjonalnych narzędzi dogłębnej analizy rzeczywistości. Ponadto teolog, będąc otwarty na transcendencję, jest w stanie ocenić poznawany świat przez pry-

zmat rzeczy ostatecznych i krytycznie wskazać na odniesienie do systemu metafizycznie zakorzenionej aksjologii. Z tego typu pogłębioną i zarazem błyskotliwą refleksją ma się do czynienia w nowej książce ks. profesora Janusza Królikowskiego, autora wielu publikacji i aktualnie dziekana Wydziału Teologicznego w Tarnowie. Ks. Królikowski zasłynął ze swoich przenikliwych analiz rzeczywistości i głęboko uzasadnionych przemyśleń, które wydawał w książkach razem z kardynałem Josephem Ratzingerem i kard. Hansem Urs von Balthasarem.

Książka, zatytułowana *Nowe wady, siedem defektów duchowych dzisiejszej kultury*, została wydana przez krakowskie wydawnictwo redemptorystów Homo Dei i ma niepozorny kształt i objętość, które nie wskazują na zawarte w niej doniosłe treści. Trzeba jednak stwierdzić, że umieszczone na okładce puzzle zapowiadają, że czytanie tej pozycji będzie wymagało trudu intelektualnego. Autor prezentuje ogromną erudycję i obeznanie w meandrach współczesnej kultury oraz potrafi ze znanstwem wypowiadać się na tematy, które nie są dość zbadane i niezbyt często podejmowane w literaturze teologicznej. Łączy on wzniosłe dociekania filozoficzne z przytaczanymi opiniami publicystów i niekiedy wznosi się na poziom poetyckiej metafory w prezentacji zjawisk kulturowych początku XXI wieku. Książka niekiedy przeraża wymową dramatycznych faktów i opisywanych postaw społecznych, a jednocześnie fascynuje przenikliwością podawanych stwierdzeń oceniających, mających charakter przestróg i zarazem wołania o przebudzenie. Nie braknie w niej jednak stwierdzeń wskazujących na przebłyski nadziei. Autor nie ogranicza się do opisu współczesnej kultury, ale wyliczając niepokojące symptomy jej upadku, apeluje o pogłębioną refleksję, a niekiedy woła o zwykłe otwarcie oczu na to, co się dzieje. W niektórych partiach jego rozważania przypominają błyskotliwością stwierdzenia Chestertona i w zasadzie pokrywają się z widzeniem świata angielskiego myśliciela, w którym to świecie to, co normalne, zostało głęboko ukryte pod warstwą stereotypów i manipulacji, które zdają się zastąpić prawdziwe życie.

Obok wprowadzenia i rozdziału wstępnego, ukazującego współczesne zawirowania etyczne, w książce znalazło się siedem części, które podejmują defekty duchowe współczesnej kultury. Mają one charakter zjawisk powszechnych, które dotyczą poszczególnych jednostek i sprawiają powstanie globalnej sieci, w której zanurzony jest człowiek żyjący na początku XXI wieku. Do wyliczanych defektów należą: konsumizm, konformizm, bezwstydnosć, seksomania, socjopatia, negacja i pustka. Prezentacja przedstawionych znamion współczesnej kultury podzielona jest na kilka punktów, które wskazują na przyjmowaną przez Autora dynamikę. Po krótkim wstępie zapowiadającym temat, ks. Królikowski przechodzi do przytoczenia opisu zjawiska, by potem w coraz głębszych analizach ukazać je jako rzeczywiste zagrożenie ducha i odkryć istotę problemu od jej strony genetycznej oraz zarysować destrukcyjne skutki danej wady. Charakterystyczne jest, że poszczególne zjawiska są ukazane w płaszczyźnie społecznej i następnie sprowadzone na poziom egzystencjalnego doświadczenia jednostki, które staje się zaproszeniem do osobistej refleksji, pozwalającej stwierdzić na ile czytelnik podlega formatowaniu przez dominującą kulturę.

Autor, mając świadomość wpływu kultury na kształtowanie myślenia ludzi, zwraca uwagę na współczesne wady dominującej kultury, by poprzez głębszy namysł przeciwstawić się im w postaci prezentacji chrześcijańskiej drogi etycznej (s. 9). W czasach postępującego sekularyzmu narasta nowa postać bałwochwalstwa, która

zakorzenia się w umysłach przez oddziaływanie mediów rozszerzających mentalność odrzucania Boga i usuwania go z horyzontu ludzkich zainteresowań. Demaskowanie nowego bałwochwalstwa może się skutecznie dokonać na płaszczyźnie etycznej, w ramach której wskaże się na błędy rozumowania i zaproponuje nowe wzorce w postaci przykładów życia ludzi świętych. Ciekawe jest odniesienie się ks. Królikowskiego do związku etyki z matematyką, które pozwala na znalezienie miary w działaniu i określanie równowagi między niedostatkiem i nadmiarem.

Nowe wady w postaci konsumizmu i konformizmu powodują swoiste formowanie umysłu do ulegania poprawności politycznej w istocie zmierzającej do hołdowania namiętnościom i odrzucania wymagań płynących z rozumnego kierowania swoim popędem. Powoduje to w konsekwencji popadanie w bezwstydnosć i seksomanie, które stają się narzędziami manipulacji człowiekiem podatnym na socjopatię, to jest nieprzystosowanie do życia społecznego i uśpienie emotywne, polegające na zaniku wrażliwości na dobro bliźniego. Owocem takich postaw jest ucieczka od odpowiedzialności w postaci negacji, czyli wypierania wyzwań z pola świadomości. Ostatecznym rezultatem pozostaje pustka, która czyni ludzkie życie bezsensownym i pozbawionym celu i znaczenia. Wskazane w książce nowe wady są niepokojącym wyzwaniem dla ludzi wierzących, którzy jedynie są w stanie przeciwstawić się tym zjawiskom w oparciu o moc Ewangelii, dającej nadzieję płynącą z żywotnej więzi z Bogiem.

Książka jest adresowana do wszystkich, którzy żywiąc nadzieję na ocalenie przyszłości świata, podejmują refleksję nad aktualnymi wyzwaniami płynącymi ze zmian cywilizacyjnych. Napisana językiem, pozwalającym na przystępny opis skomplikowanych zjawisk społeczno-kulturowych, stanowi interesującą lekturę zmuszającą do myślenia, ale też dającą poczucie, że mądre ludzkie wybory mogą przyczynić się do uratowania świata.

*Andrzej Derdziuk OFM Cap
Instytut Teologii Moralnej KUL
e-mail: aderdziu@kul.pl*

ODRADZAJĄCA MOC BOŻEJ ŻYCZLIWOŚCI W DZIELE POKUTY

PENITENZIERA APOSTOLICA, *Peccato, Misericordia, Riconciliazione. Dizionario Teologico-Pastorale*, Libreria Editrice Vaticana 2016, ss. 425.

DOI: <http://dx.do.org/10.18290/rt.2018.65.3-15>

„Słownik opracowany przez Penitencjarję Apostolską jest ważnym wkładem do Jubileuszu Miłosierdzia. Pozwala czytelnikowi pogłębić znaczenie drogi człowieka wzmocnionego Bożą życzliwością, która go odradza po doświadczeniu zagubienia i pokuty” (s. 5).